

ČÁST TŘETÍ

Významné osobnosti

S historií Osova jsou svázány osudy i některých významných osobností, a to nejen regionu či obce, ale i zemí Koruny české a později Československa. Tyto osobnosti měly vztah hlavně k významným kulturním památkám, k chrámu Narození svatého Jana Křtitele a baroknímu zámku.

Jan Adolf hrabě Kaunic

(Johann Adolf Graf von Kaunitz) (26.11.1696 – 30.6.1771)

byl český šlechtic z rodu Kauniců. Vlastnil rozsáhlé statky v různých částech Českého království, nechal postavit zámky v Osově a Březně. Zastával nižší funkce v zemské správě, byl hejtmanem berounského a litoměřického kraje.

Pocházel ze starého šlechtického rodu Kauniců, patřil k české větvi. Narodil se jako mladší syn Jana Viléma z Kaunic (1656–1721) a jeho manželky Marie Anny Kláry ze Šternberka (1666–1724). Jako mladší syn zdědil na Berounsku panství Osov, k němuž patřilo dvanáct vesnic. V Osově nechal v letech 1728–1737 postavit velký barokní zámek obklopený francouzským parkem. V letech 1733–1738 byl hejtmanem berounského kraje. V těch letech také nechal vybudovat chrám Narození sv. Jana Křtitele v Osově, barokní perlu kraje. Krátce po dokončení zdědil po starším bratru Janu Josefovi (1692–1738) hlavní rodový majetek v severních Čechách. Jednalo se o fideikomis Česká Lípa - Nový zámek - Houska. K tomuto panství patřilo město Česká Lípa, tři městečka a čtyřicet vesnic.

V roce 1762 koupil palác v Praze (přestavba do současné podoby proběhla až za nástupce Michaela Karla z Kaunic). Byl také mecenášem církve a barokního umění. V aleji mezi Osovem a Skříplí nechal postavit sochu sv. Michaela Archanděla.

V roce 1739 se oženil s hraběnkou Marií Terezií Ogilvyovou (1718–1775), nejstarší dcerou císařského polního maršála Heřmana Karla Ogilvyho. Z jejich manželství pocházelo devět dětí, z nichž dva synové zemřeli v dětství. Dědicem se stal syn Mi-

Jan Adolf Kaunic na dobovém portrétu.

chael Karel (1745–1820), který zdědil Osov, mladší syn byl Jan Adolf II. (1750–1826). Z dcer se Marie Terezie (1742–1787) provdala za Jana Kristiána Swéerts-Sporcka, nejmladší z potomstva byla Marie Viktorie (1751–1796), první manželka hraběte Jana Prokopa Hartmanna z Klarsteina, pozdějšího nejvyššího maršálka Českého království.

Díky sňatkům sester své manželky měl příbuzenské vazby na několik významných osobností, jeho švagry byli například polní maršál Leopold Pálffy-Daun nebo český nejvyšší sudí Prokop Krakovský z Kolovrat.

Bartolomeo Scotti

(* kolem roku 1685 – 1.2.1737, Praha)

Jedna ze Scottiho staveb, kostel Narození sv. Jana Křtitele v Osově.

Byl to stavitel vlašského původu činný v Čechách. Údajně pocházel z Laina v údolí Intelvi.

V Praze je doložen teprve v roce 1715. Roku 1716 získal měšťanské právo na Malé Straně jako zednický polír. Od roku 1717 je titulován jako stavitel a architekt.

Jeho tvorba se příliš neodlišuje od naší barokní architektury ve třetím a čtvrtém desetiletí 18. století. Domovní architektura, která v jeho díle převažuje, je klidná, s výraznými římsami,

zdobnými suprafenestrami a s výrazně členěnými vikýři. Uplatnil se i jako realizátor cizích návrhů.

Kromě toho byl rovněž vrchním pevnostním stavitelem. Doložen je v květnu 1718 při fortifikační komisi v Praze, v roce 1726 měl titul Fortification Oberbaumeister (hlavní stavitel opevnění).

Byl činný ve Vlašském špitále na Malé Straně: v roce 1724 je titulován jako Assistent und Hospitalkassierer.

Stavby, které Bartolomeo Scotti projektoval nebo na kterých se podílel:

- * Colloredovský (Schönbornský) palác v ulici Tržiště (Malá Strana),
- * Kolowratský palác v dnešní Nerudově ulici (spolu s Anselmem Luragem podle návrhu Jana Blažeje Santiniho-Aichla),
- * představoval maltézské velkopřevorství (Malá Strana),
- * do roku 1737 řídil stavbu kostela svatého Jana Křtitele v Osově u Hořovic prováděnou podle vlastního návrhu (dokončil Anselmo Lurago v roce 1738),
- * kolem roku 1729 stavěl dům U kameníka (Malá Strana),
- * od roku 1730 upravoval vlastní dům U tří červených srdcí (Malá Strana),

- * v letech 1733–1737 budoval konvent bosých augustiniánů v Lysé nad Labem (po Scottiho smrti práce převzal Anselmo Lurago),
- * pravděpodobně byl také autorem velké přestavby kostela svatého Havla ve Skalsku.

Anselmo Martino Lurago

(asi 1701, Como – 29.11.1765, Praha)

byl český architekt a stavitel italského původu v období vrcholného a pozdního baroka, jeden z neplodnějších projektantů české architektury pozdního baroka. Pocházel z rozvětvené umělecké rodiny. Jeho příbuzní byli význační stavitelé, architekti a kameníci, ale také sochaři, zlatníci a malíři.

Podle vlastních slov získal první školení u strýce Giovanniho Antonia Luraga. Byl ale i žákem v té době nejžádanějšího pražského architekta Františka Maxmiliána Kaňky, který jeho dílu vtiskl výrazný střeoevropský charakter, a pak získával praxi na pevnostních stavbách u strýce Bartolomea Scottiho, u něhož pracoval devět let.

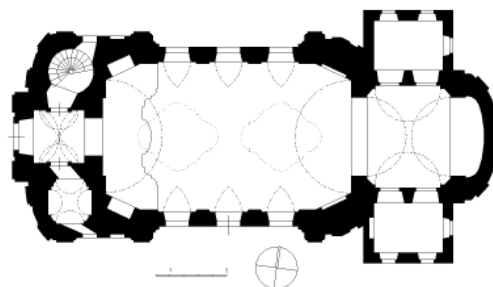
Byl sice Ital, ale velkou většinu svého života strávil v Čechách. Roku 1727 získal měšťanské právo v Praze na Malé Straně. Od roku 1752 realizoval ve funkci královského dvorního stavitele přestavbu Pražského hradu podle plánů Nicola Pacassiho.

Pražskému hradu vtisknul svoji nezaměnitelnou pečeť a postavil i zvonici chrámu svatého Mikuláše na Malé Straně, čímž dovršil dílo svého tchána Kiliána Ignáce Dientzenhofera a jeho otce. Jako architekt působil i ve službách šlechty a augustiniánů, benediktinů a jezuitů. Navrhl také známý pozdně barokní palác Kinských na Staroměstském náměstí, který dnes spravuje Národní galerie.

Byl dvakrát ženatý. V letech 1753–1756 byl rektorem Vlašské kongregace na Malé Straně, jejíž součástí byl i sirotčinec, o který se pečlivě staral. Když v roce 1765 zemřel, byl váženým malostranským měšťanem. Pohřben byl u kostela svatého Jana Křtitele v Oboře na Malé Straně.

Zaměstnávala jej zejména šlechtická klientela, Kaunicové, Salmové, Šlikové nebo Černínové (rekonstrukce hradčanského paláce), Dichterštejnové, Salmové a Šlikové.

Po svém strýci Bartolomeu Scottim dokončoval kostel Narození sv. Jana Křtitele v Osově a kostel v Lysé nad Labem. Stal se nástupcem Kiliána Ignáce Dientzenhofera, na jehož práci navázal ve šlechtickém prostředí (palác Sylva-Taroucca a palác Kinských) a také v pracích pro katolickou církev v Praze (kostel svatého Mikuláše na Malé Straně, kostel svatého Tomáše, Břevnovský klášter) i jinde v Čechách, (klášter Dolní Ročov, Broumovský klášter, Přestice).

Půdorys osovského kostela, který A. Lurago dokončoval po smrti strýce B. Scottiho.

Navrhoval také kostel sv. Václava ve Vysoké na Mělnicku, interiér zámecké kaple v Hořině či kostel sv. Vavřince v Jezvém u České Lípy ad. Ze zámeckých interiérů, které navrhoval, se dochoval interiér zámecké kaple v Hořině.

František Ignác Weiss

(okolo roku 1695 Sulkov u Plzně, dnes Líně – 30.3.1756 Praha)

byl významný český sochař přechodu baroka a raného rokoka. Pobýval v Praze, kde se vyučil u M. V. Jäckela (1655–1738), sochaře a řezbáře lužickosrbského původu. S Jäckelovou dcerou se roku 1724 oženil a po jeho smrti převzal roku 1738

Pohled na hlavní a pobočné oltáře osovského kostela, dílo F. I. Weisse.

Jäckelovu dílnu. Ta se stala nejvýznamnější dílnou své doby v tomto oboru. Často se podílel na výzdobě augustiniánských a dominikánských kostelů a klášterů v Praze a v jejím okolí. V roce 1748 je uveden jako přisedící zemské fortifikační komise.

Mezi jeho nejvýznamnější práce patří výzdoba oltářů kostela sv. Jiljí na Starém Městě, oltář sv. Zikmunda v katedrále sv. Víta a náhrobek sv. Prokopa v kostele Všech svatých na Pražském hradě.

Mezi Weissova další významná díla, vzniklá zejména ve 40. letech, patří sochařská výzdoba malostranského kostela sv. Tomáše, včetně oltáře sv. Tomáše z Villanovy (oltářní obraz namaloval Karel Škréta), kostela Narození sv. Jana Křtitele v Osově a kostela sv. Jana pod Skalou.

Ve svém pozdním období (50. léta) se Weiss postaral o sochařské vybavení kostela sv. Kateřiny v Praze a augustiniánského kostela v Dolním Ročově.

Ačkoliv vychází Weiss z dílny a tvorby M. V. Jäckla, proti jeho baroknímu expresivnímu dynamismu se ve Weissově tvorbě již projevuje zklidnění a celkové zmenšení měřítek ohlašujícího se rokoka. Jeho postavy jsou melodicky traktovány, mají ušlechtilé zdrženlivý výraz i harmonickou ladnost a vyváženost.

Některá z děl F. I. Weisse:

- * Katedrála sv. Víta - oltář sv. Zikmunda v Černínské kapli (kol. r. 1730)
- * Kostel Všech svatých na Pražském hradě - náhrobek sv. Prokopa (1738)
- * Kostel sv. Jiljí na Starém Městě - hl. oltář (1734, doplněn 1738), boční oltáře sv. Jana Nepomuckého, sv. Kříže a sv. Dominika), Krucifix v ochozu (1740), výzdoba varhan a kazatelny

- * Kostel sv. Tomáše na Malé Straně - hlavní a boční oltáře, včetně oltáře sv. Tomáše z Villanovy, varhany (40. léta 18. století)
- * Kostel sv. Kateřiny na Novém Městě - kompletní sochařská výzdoba (50. léta 18. století)
- * Kostel sv. Jana Křtitele v Osově - sochařská výzdoba (od 1740)
- * Kostel sv. Jana pod Skalou - hlavní a boční oltáře (od 1743), snad i kamenné sousoší původně na štítě chrámu (dnes v kopii na návsi a v originále při malostranském kostele P. Marie Vítězné)
- * Kostel v Dolním Ročově (od 1748)
- * Kostel Panny Marie před Týnem
- * Kostel svaté Anny (Škvorec)
- * Mariánský morový sloup (sochy na podstavci)

Schwarzenbergové

Karel II. kníže Schwarzenberg (21. ledna 1802 Vídeň – 25. června 1858 Vídeň) byl česko-rakouský šlechtic, generál a politik. Po rezignaci staršího bratra Bedřicha převzal knížecí titul mladší rodové větve Schwarzenbergů s majetkem v jižních Čechách (Orlík nad Vltavou).

Pocházel z knížecího rodu Schwarzenbergů, náležel k orlické sekundogenituře. Narodil se ve Vídni jako druhorozený syn slavného vojevůdce napoleonských válek polního maršála knížete Karla Schwarzenberga (1771-1820) a jeho manželky Marie Anny, rozené hraběnky z Hohenfeldu (1767-1848). V rodinné tradici sloužil od mládí v rakouské armádě. V roce 1847 byl jmenován c. k. tajným radou.

Dne 26. července 1823 se v Praze oženil s **Josefinou Marií Wratislavovou z Mitrovic** (16.4.1802 Praha – 17.4.1881 Praha). Byla dcerou dlouholetého zemského maršálka Českého království Josefa Antonína Vratislava z Mitrovic. Po otci byla dědičkou panství Čimelice, Osov a Tochovice, byla také c. k. palácovou dámou a dámou Řádu hvězdového kříže. Z tohoto sňatku vzešel syn a dvě dcery.

V únoru 1848 byl povýšen do hodnosti polního podmaršála a v revolučním roce 1848 stál v čele divize pod velením polního maršála Radeckého. Po válce se stal vojenským a civilním guvernérem Lombardie (1849-1851). V roce 1851 byl jako vrchní velitel a guvernéř přeložen do Sedmihradska. V roce 1852 získal Řád zlatého rouna a v roce 1854 byl povýšen do hodnosti c. k. polního zbrojmistra.

Zemřel ve Vídni v roce 1858.

Karel III. kníže Schwarzenberg (5. července 1824 Praha – 29. března 1904 Praha) byl důstojník císařské armády, český konzervativní politik, po-

Karel II. Schwarzenberg, guvernéř Sedmihradska.

slanec Českého zemského sněmu a Říšské rady, stoupenec českého státoprávního programu a vlastenec.

Byl členem orlické větve Schwarzenbergů. V roce 1853 se oženil s princeznou **Vilemínou z Oettingen-Wallersteinu**. Z tohoto svazku vzešli čtyři dcery a dva synové. Vilemína byla c. k. palácovou dámou a dámou Řádu hvězdového kříže. Samostatně vlastnila velkostatek Starosedlský Hrádek.

V armádě Rakouského císařství dosáhl Karel hodnosti majora hulánského pluku č. 1. Po ukončení vojenské kariéry se aktivně věnoval politice, správě rodového majetku a po smrti svého otce se stal hlavou rodu.

Od roku 1861 zasedal na Českém zemském sněmu. V roce 1879 se stal členem Panské sněmovny, kde se ihned po nástupu prezentoval státoprávním prohlášením na podporu českých požadavků. Byl vzdělaným a zkušeným agronomem.

V roce 1881 byl jmenován rytířem Řádu zlatého rouna a v roce 1891 získal velkokříž Řádu sv. Štěpána.

Patřil mezi největší pozemkové vlastníky v Čechách. Majetkem rodu byly velkostatky Orlík nad Vltavou, Zvíkov, Čimelice a Tochovice v jižních Čechách, dále velkostatek Osov na Berounsku a Sedlec u Kutné Hory. Hlavním sídlem byl zámek Orlík. Rodina vlastnila také nemovitosti v Praze.

Zemřel ve věku nedožitých osmdesáti let 29. března 1904 ve svém pražském paláci ve Spálené ulici.

Karel IV. kníže Schwarzenberg (1. července 1859 Čimelice – 4. října 1913 Orlík nad Vltavou) byl český šlechtic, politik a vlastenec.

Pocházel z orlické větve Schwarzenbergů, v politice působil i jeho bratr Bedřich.

V roce 1885 se Karel oženil s hraběnkou **Marií Kinskou z Vchynic a Tetova** (1866 Bad Ischl – 11. 5. 1889 Osov/Wossow), dcerou Bedřicha Karla Kinského a Sofie z Mensdorff-Pouilly. Z prvního manželství se narodil syn a dědic Karel V.

Po smrti první manželky se oženil podruhé, a to v roce 1891 ve Vídni s hraběnkou **Idou z Hoyos-Sprinzensteinu** (31. 8. 1870 Horn – 27. 1. 1946 Vídeň). V tomto manželství se v Osově narodili syn Arnošt a Josef Adolf, který je pohřben na hřbitově v Osově (zemřel ve stáří 9 dnů), dcery Marie Vilemina a Eleonora, v Praze přišel na svět Jan.

Karel pracoval ve státních službách, později je opustil a věnoval se veřejnému životu a politice. V letech 1889–1913 byl poslancem Českého zemského sněmu. V roce 1891 byl zvolen do Říšské rady. O čtyři roky později se na přání svého otce musel ujmout správy panství v Osově.

Roku 1904 převzal po svém otci dědičné místo v Panské sněmovně (horní komora Říšské rady), v níž potom působil od roku 1911 jako předák pravice.

Měl vojenskou hodnost poručíka v záloze a byl nositelem titulu čestného rytíře Maltézského řádu. Byl osobním známým následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este.

Zemřel na Orlíku rok před vypuknutím 1. světové války.

Karel V. kníže Schwarzenberg (26. února 1886 Praha – 6. září 1914 Vukovar) pocházel z orlické větve rodu Schwarzenbergů, byl rakousko-český velkostatkář, vlastenec a dědeček českého politika Karla Schwarzenberga.

Schwarzenbergové - orlická větev (na Osově 1840 - 1930)

erb orlické větve

Karel III.
a Vilemína
alianční znak

Orlík

V osobě Karla VII.
se jeho adopcí Jindřichem
z hlubocké linie v roce 1960
opět spojily obě větve rodu.

22. Karel II. 1823 Josefina
(1802-1858) 1823 (1802-1881)
kníže hraběnka
Schwarzenberg Wratislavová z Mitrowicz

23. Karel III. 1853 Vilemína
(1824-1904) 1853 (1833-1910)
kníže princezna
Schwarzenberg z Oettingen
-Wallersteinu

24. Karel IV. 1885 Marie
(1859-1913) 1885 (1866-1889)
kníže hraběnka
Schwarzenberg Kinská

25. Karel V. 1910 Eleonora
(1886-1914) 1910 (1887-1967)
kníže hraběnka
Schwarzenberg Clam-Gallas

26. Karel VI. 1934 Antoineta
(1911-1986) 1934 (1905-1988)
kníže princezna
Schwarzenberg z Füsternbergu

Antoineta a Karel VI.

27. Karel VII. Jan 1967 Terezie
*10.12.1937 *17.2.1940
12. kníže Schwarzenberg hraběnka
10. vévoda krumlovský z Hardeggu

Terezie a Karel VII.

28. Jan Nepomuk
*13.12.1967

dědičný princ Schwarzenberg

V mládí mu byl poručíkem jeho strýc Bedřich Schwarzenberg, který zasedal v říšském sněmu společně s Tomášem Garriguem Masarykem. Chodil na gymnázium s Janem Masarykem. Byl záložník, c. a k. poručík hulánského pluku č. 2., jeden ze šlechticů upřímně česky smýšlejících.

Rodinná hrobka rodu Schwarzenbergů na Orlíku.

Karel V. se oženil 5. února 1910 ve Vídni s **Eleonorou Clam-Gallasovou** (4. listopadu 1887 Frýdlant v Čechách – 31. května 1967 Vídeň), dcerou hraběte Františka Clam-Gallase a Marie Hoyos-Sprinzenstein. Měli spolu syny: Karla VI. a Františka.

V roce 1913 zavedl Karel na svých panstvích češtinu jako výlučný úřední jazyk. Byl dědičným členem panské sněmovny a místodržitelský koncipista v.v.

Zemřel ve věku 28 let jako ordonanční důstojník rakousko-uherské armády na srbské frontě. Pohřeb se konal na Orlíku 12. září 1914. Rakev byla uložena do rodinné hrobky.

Vdova Eleonora se podruhé vdala v roce 1921 v Praze za Zdenka Radslava Kinského. Poručíkem jeho dvou malých

synů se stal strýc Bedřich Schwarzenberg.

Arnošt Schwarzenberg se narodil v Osově 11. 10. 1892 jako syn knížete Karla IV. Schwarzenberga a hraběnky Idy Hoyos-Sprinzenstein.

Absolvoval vojenskou akademii ve Vídni a zúčastnil se bojů první světové války. Před vypuknutím druhé světové války byl signatářem Národnostního prohlášení české šlechty v Praze.

V roce 1945 bojoval na barikádách. Po komunistickém puči v roce 1948 mu byl zkonfiskován veškerý majetek, ve stejném roce byl zatčen a 9 měsíců vězněn. Poté pracoval jako lesní dělník, ale v roce 1953 byl znovu zatčen a za protistátní činnost odsouzen na 10 let vězení, které si odpýkával ve Valdicích a v uranových dolech v Jáchymově.

Propuštěn byl v dubnu 1957. Později bydlel v Miroticích a přivydělával si pěstováním léčivých bylin. Koncem života žil v Písku, kde i zemřel 18. prosince 1979 na zápal plic, jeho pohřbu se zúčastnila i delegace z Osova. V březnu následujícího roku byla urna uložena do rodinné hrobky na Orlíku.

Bedřich Schwarzenberg (30. října 1862 Orlík nad Vltavou – 2. října 1936 Tochovice) byl rakouský a český šlechtic z orlické větve rodu Schwarzenbergů a politik české národnosti, na přelomu 19. a 20. století poslanec Říšské rady.

Jeho otcem byl politik Karel III. Schwarzenberg. V politickém životě působil i jeho bratr Karel IV. Schwarzenberg. V roce 1890 se v Praze oženil s hraběnkou **Kristinou Schönbornovou** (1872–1918). Ta se později stala c. k. palácovou dámou, dámou Řá-

du hvězdového kříže a nositelkou Alžbětina řádu I. třídy. Jejich manželství zůstalo bez potomků.

V roce 1914 se stal poručníkem osiřelých dětí jeho synovce Karla V.

Roku 1893 byl zvolen do Českého zemského sněmu. Od 90. let 19. století se zapojil i do celostátní politiky. V roce 1895 byl zvolen do Říšské rady, a to po rezignaci svého bratra Karla IV. Schwarzenberga, který se ujal správy velkostatku v Osově. V roce 1897 se profesně uvádí jako statkář, bytem na Orlíku.

V roce 1907 byl jmenován členem Panské sněmovny.

Zemřel v říjnu 1936. Ve své závěti uvedl: „*Umírám pak věren do smrti českému národu.*“

Karel VII. kníže Schwarzenberg (10. prosince 1937 Praha – 12. listopadu 2023 Vídeň) byl český politik, spoluzakladatel a první předseda strany TOP 09, poslanec a senátor, ministr zahraničí, místopředseda vlády, kancléř prezidenta Václava Havla a kandidát v prezidentské volbě v roce 2013. Jeho manželkou byla dvakrát **Therese Schwarzenbergová** (sňatky v letech 1967 a 2008).

Karel VII. kníže Schwarzenberg byl příslušníkem české (původně orlické) větve rodu Schwarzenbergů. Jeho dědičný šlechtický titul byl „kníže ze Schwarzenbergu, vévoda krumlovský, okněžněný hrabě ze Sulzu a lankrabě klettgavský“. Byl též rytířem habsburského Řádu zlatého rouna.

Narodil se 10. prosince 1937 v Praze-Bubenči. Byl nejstarším synem heraldika, politika a historika Karla VI. knížete ze Schwarzenbergu a jeho manželky

Antonie, rozené princezny z Fürstenbergu (1905–1988). Po komunistickém převratu roku 1948 byl jeho rodině zabaven majetek orlické větve, a i proto se uchýlili do emigrace do Rakouska.

Prošel tradiční rodinnou aristokratickou výchovou.

Na podzim roku 1989, po sametové revoluci, se Karel Schwarzenberg vrátil do své rodné vlasti, kde se intenzivně zapojil do společenského, hospodářského i politického života. Prezident Václav Havel jej k 1. lednu 1990 jmenoval členem kolegia poradců, v červenci 1990 se pak stal vedoucím prezidentské kanceláře (kancléřem). Po odchodu z politiky roku 2021 žil převážně na Dřevíči, pohyboval se rovněž v Praze a ve Vídni. Nadále se vyjadřoval k veřejnému dění.

Karel Schwarzenberg měl 9. prosince 2023 církevní pohřeb se státními poctami v katedrále svatého Víta na Pražském hradě. Celebroval arcibiskup pražský Jan Graubner s dalšími biskupy, smuteční kázání pronesl Tomáš Halík, projev pronesl ta-

Karel Schwarzenberg v osovském kostele roku 2020.

ké český prezident Petr Pavel.

Urna s jeho ostatky byla následujícího dne, v neděli 10. prosince, uložena v rodinné hrobce na Orlíku.

V posledních letech dvakrát navštívil Osov, který mu byl blízký jako někdejší oblast působení jeho předků. V Osově se vždy zúčastnil mše v kostele Narození sv. Jana Křtitele.

Christian Gassauer

Ředitel knížecího panství byl synem sládka z Kadaně Josefa a Rosálie, roz. Haanové, rovněž z Kadaně. Rodiči jeho manželky Eleonory byli důchodní z Libějic č. 1 František Čapek a Alžběta, roz. Stumfellová, z Krumlova. Manželům Christianovi a Eleonoře se v Osově č. 1 (zámek) narodila 15. 12. 1857 dcera Kristina. Jejich starší dcera Emilie se v osmnácti letech provdala za knížecího správce z Neumětel č. 1 Jána Bohatu, čtyřiatřicetiletého syna magistrátního rady z Polné Karla a jeho ženy Barbory (ta pocházela z rodiny důchodního v Buči). Sňatek se uskutečnil 24. 9. 1863. Výše uvedené údaje se nacházejí v matrice oddaných farnosti Osov.

„Když ředitel Gesaur zemřel (1882), byl pohřben v Osově, kde hrob opatřen náhrobkem. Jeho vděčný pán Karel kníže Schwarzenberg máje na paměti, že každou pustinu hleděl přivést k užitku, například holý vrch Košík osázel višněmi, k jeho památce dal postavit na vrchu Košíku pomník, který byl za velké slavnosti a přítomnosti lidu z dalekého okolí slavnostně odhalen.“ (obecní kronika)

Původní náhrobek ředitele Gassauera sice už dnes nese jiné jméno, ale pomník s jeho jménem stojí na Košíku dodnes.

Václav Palivec

(11.8.1882 - 1964, komerční rada, majitel osovského panství)

Narodil se 11. 8. 1882 jako prvorozený syn vrchnímu kočímu u Colloredo-Mansfeldů Josefu Palivci a jeho manželce Marii, rozené Muchové (vzdálené příbuzné Alfonse Muchy), ve Zbirohu. Podle matričního záznamu žila rodina "v konírnách pod zámkem". Václav byl nejstarší z devíti sourozenců (dvě sestry mu zemřely na spálu v roce 1885). Nejznámější z nich byl básník Josef Palivec, mimořádná osobnost, nadaný filozof, překladatel a diplomat, jehož druhou manželkou se stala Helena Koželušová Čapková, sestra Karla Čapka.

Václav Palivec vystudoval obchodní školu v Praze, poté působil jako hospodářský úředník v dřevařských a pivovarnických podnicích, posléze získal zaměstnání na dobříšském panství knížete Colloredo-Mansfelda. Ten si ho velmi oblíbil a aby mu pomohl v kariéře, pověřil teprve devatenáctiletého mladíka správou pily v Kařízku. Václav bezezbytku využil nabízené šance a díky svým výjimečným schopnostem postupně během následujících deseti let spravoval většinu knížecích pil, rybníků a pivovarů. Od roku 1916 byl ředitelem collorodo-mansfeldských průmyslových podni-

ků, které po vzniku ČSR reorganizoval do několika akciových společností, a stal se generálním ředitelem a spolumajitelem největší z nich - Dobříšských železáren ve Staré Huti. Po první světové válce se stal generálním ředitelem Středočeské dřevařské společnosti v Praze a v roce 1920 členem správní rady Středočeské banky v Příbrami. Také se podílel na rozvoji československo-francouzských obchodních styků. Za velké kalamity ve 20. letech, kdy lesy byly napadeny mniškou, se mu podařilo výhodně prodat dřevo do Francie a získat tím značné finanční prostředky. Jeho majetek rychle rostl - např. v roce 1924 zakoupil dům v Praze III. za 500.000 Kč, a v roce 1931 prodal tentýž dům za 1.080.000 Kč.

Komerční rada Václav Palivec.

Když proběhla pozemková reforma, měl z titulu tzv. poškozence možnost koupit v roce 1927 Kozí Hory na Dobříšsku a 1. 11. 1930 odkoupil od Eleonory Kinské Schwarzenbergové zbytkové jmění. Jednalo se o zámek v Osově s parkem, cukrovar s přilehlými zahradami, ovocnou školkou, zelinářskou zahradu, bažantnici s přilehlými trávníky a 2 díly polí u sv. Jana, dvůr Housinu. Dále lesní revír Osov s lesní správou ve Velkém Chlumci, lesní revír Housina s lesní správou v Lážovicích s přilehlým lesíkem a loukou, hájovny Muchov, Vižina, Housina, Kluk, Běštín. Dále v Osově čp. 3 (škola), 4 (pivovar), 5, 18, 52, 62, v Nových Dvorech čp. 3, v Neumětelích čp. 160. Rybník pod hřbitovem, rybník u bažantnice v Osovci a 3 nad Osovem. Jak dokládají dobové fotografie, navštěvovali zámek ve třicátých letech významní intelektuálové a přední umělci, jako Karel Čapek, Olga Scheinpflugová, Ferdinand Peroutka, Eduard Bass, sochař Karel Dvořák s chotí, herečkou Leopoldou Dostálovou, Hugo Haas, či Adina Mandlová nebo Jiřina Štěpničková a Václav Boháč. V osovském parku vznikly některé scény filmu Uličnice (1936) režiséra Vladimíra Slavínského, v hlavní roli s Věrou Ferbasovou.

Václav Palivec nebyl pouze mecenáš oblíbených intelektuálů, ale část svého bohatství věnoval i na charitu. Nikdy se neoženil a byl bezdětný, přesto nebyl samotář. Dokázal kolem sebe soustředit své příbuzné, kteří mu nahrazovali rodinu. On ctil rodovou tradici a fungující rodinu pokládal za základ státu. V Osově s ním žily dvě neteře, Hana a Milena (ta později zemřela na tuberkulózu), dcery jeho sestry Emy.

Při příležitosti sňatku K. Čapka a O. Scheinpflugové (26. 8. 1935) jim Václav Palivec, nazývaný pan rada, věnoval k doživotnímu užívání dům ve Staré Huti u Dobříše - Strž (dnešní Památník K. Čapka). Byl totiž Čapkovým příbuzným, neboť jeho bratr Josef se oženil s Čapkovou sestrou Helenou. Manželé Čapkovi si Strž převelice oblíbili, stejně jako výlety ke svému švagrovi do Osova. Jezdívalo sem skutečně mnoho vzácných hostů, ale tento mecenáš české kultury nezapomínal ani na místní obyvatele, které často štědře obdarovával: "*V. Palivec věnoval na chudé v obci obnos 6.000 K. Rok 1940.*" To je alespoň jedna ukázka z mnoha podobných, jak je zazna-

Společnost kolem rady Palivce na osovském zámku.

menal osovský kronikář. Jako patron zdejšího kostela financoval rovněž jeho nákladné opravy. Přátelství s rodinami Čapků a Scheinpflugů dokazuje i to, že byl Olze Scheinpflugové nablízku i ve chvíli nejtěžší. Podpíral ji spolu s jejím bratrem JUDr. Karlem Scheinpflugem v chůzi za Čapkovou rakví cestou k hrobu na Vyšehradském hřbitově.

Za Protektorátu byl Václav Palivec zbaven zámku i velkostatku v Osově. V zámku mu byl přidělen byt, ve kterém mohl i nadále bydlet. V roce 1941 se stal čestným občanem Zbiroha, v roce 1942 mu tentýž titul udělila obec Osov.

Po znárodnění v roce 1948 měl možnost finančního zajištění v cizině, kam odešla spousta jeho přátel a známých. Protože měl kontakty s Janem Masarykem, byl dobře obeznámen se závažností doby, ale byl ochoten odejít jen na základě vystěhovaleckého pasu. Ten ovšem nikdy nedostal. Takto byl zbaven veškerého majetku a odsunut do budovy zvané "fořtant", zcela nevhodné k obývání, jelikož zde nebyla ani elektřina a nacházel se na samotě pod osovským hřbitovem. Zde mu byla nápomocna jedna již starší žena, paní Urbanová. S domácností mu pomáhala také sestra Ema Valentová, která k němu často dojížděla. Rudé právo představilo v roce 1953 Václava Palivce jako zlého kapitalistu, který v roce 1926, po půl roce stávky, musel ustoupit dělníkům ze Staré Huti; po dalším půlroce ale dal železářny zavřít. Železářny ve Staré Huti byly skutečně ze dne na den 26. 8. 1926 uzavřeny. Rudé právo již nezmínilo, že v roce 1930 Václav Palivec zahájil ve Staré Huti výrobu cihel z odpadků hutní strusky a že v té době v obci též zahájila výrobu slévárna barevných kovů firmy Svojtka, takže zaměstnanci měli příležitost jiné práce.

I když nakonec bydlel osamocen v prostředí více než skromném, nesl tento svůj úděl velice statečně, aniž by pozbyl svého šarmu a noblesy, když chodíval na každodenní procházky nikoliv už jako majitel panství, nýbrž coby jeden z nejchudších. "Já jsem z ničeho začal, z ničeho končím." To bylo jeho krédo.

V roce 1964 odjel žít do Prahy k neteři Haně Valentové-Zwingerové, v jejíž rodině asi po půl roce zemřel. Jeho pohřbu v Praze se zúčastnila i osovská delegace.

Dopis umělců V. Palivci - Praha 31.6.1945

„Vážený pane rado,

Za války vypomáhal jste celé řadě českých spisovatelů nebo rodinám perzekuovaných osob tím, že zasílal jste jim potraviny. K tomuto účelu používal jste také svého synovce pana statkáře Racka v Novém Dvoře u Kařeza. Jedna taková zásilka bylo také vykrmené prase, které mělo být zasláno panu Rudolfu Jílovskému, řediteli firmy Borový v Praze, a mělo být rozděleno mezi paní Olgu Scheinpflugovou Čap-

*Momentky z osovského zámku a parku.
Václav Palivec a Ferdinand Pe-
routka s dalšími přáteli na procházkách
parkem a Osovem. Vlevo Olga Scheinp-
flugová s Karlem Čapkem v osovském
parku.*

Pohřeb Karla Čapka na vyšehradském hřbitově. Vdovu Olgu podpírá na fotografii vlevo rada Palivec, z druhé strany jí je oporou bratr Karel.

kovou, paní Máňu Peroutkovou, pana Františka Halase, pana Jaroslava Seiferta, pana Vladimíra Holana a jiné. Tato zásilka byla na cestě chycena a po vyšetřování pana Jílovského a pana Racka byl pan Racek odsouzen jednou k peněžitému trestu, a za rok na to, pro týž delikt, k trestu vězení deset měsíců. V zájmu pravdy konstatujeme, že veškeré tyto dodávky byly bezplatné dary, jimiž jste vypomáhal českým literátům nebo jejich rodinám v kritické situaci a nikdy, zejména tedy ani v případě, při němž postižen byl pan Racek, nešlo tu o obchod nebo jakoukoliv výdělečnou činnost. Je nám líto nepříjemností, které z toho vznikly panu Rackovi, a přejeme mu mnoho zdraví.

V přátelské úctě v.r. Rudolf Jílovský, Marie Peroutková, Olga Scheinpflugová – Čapková, František Halas, Jaroslav Seifert“

Julius Firt (17.11.1897 Sestrouň u Sedlčan – 27.5.1974 Mnichov) ve své knize napsal:

"... Pokud šlo o Lidové noviny, nevěřil Jaroslav Stránský, že by jiná forma vlastnictví byla s to zachovat jejich nezávislost a lpěl houževnatě na tom, být jejich jediným majitelem. Před těmito argumenty jsem ustoupil a přizpůsobil se. Zastavil jsem všechny předběžné hovory, které jsem o věci vedl s určitými zájemci, například s Václavem Palivcem.

Po Čapkově svatbě, a zvláště po smrti TGM se oba zase sblížili (K. Čapek a F. Peroutka). Pomohla jim v tom trochu Olga Scheinpflugová, přispěli jsme i my, nejbližší přátelé obou. Významně zasáhl i Václav Palivec. Někdejší úředník na dobříšském panství Colloredo-Mansfelda koupil po první světové válce z volné ruky lesní velkostatek Osov. Kultury byly sice zničeny mniškou, ale Palivec si věděl rady: prodal dřevo do Francie, která měla značný nedostatek materiálu pro výdřevu dolů. Tak brzy zaplatil všechny dluhy.

Starý mládenec Václav Palivec se dostal k Čapkům do rodiny. Jeho bratr Josef se oženil s ovdovělou sestrou bratří Čapků Helenou. V občanském povolání vysoký úředník ministerstva zahraničních věcí, byl zároveň básníkem a výtečným překladatelem francouzské poezie, zejména Valéryho. Vozil k bratrovi Václavovi na osovský zámek své přátele básníky a v knize hostů zde snad nechyběl ani jeden z těch skutečně velkých a slavných. Byla to ovšem spíše společnost Josefova než Václavova.

Tepřve Karel Čapek a Olga Scheinpflugová uhodili na správnou strunu Václava Palivce. Oblíbil si je a chtěl je mít co nejčastěji blízko sebe. Nabídl jim, aby se ujali opuštěné hutě se zanedbanou zahradou, loukou a potokem a dal jim tento objekt do doživotního užívání. Rodila se Čapkova Strž.

Pochopitelně se při cestách na Strž často zajelo i do zámku v Osově za Václavem Palivcem. Kruh Čapkových přátel se rozšířil o Edmonda Konráda a sochaře Karla Dvořáka a jeho ženu Poldu, herečku Národního divadla Leopoldu Dostálovou. Této dvojici dal Palivec rovněž k dispozici jeden opuštěný domek ve vesnici Nová Huť. Dvořák tu vybudoval kouzelné zátiší pro svou ženu, pro sebe i pro nás všechny.

Palivec chtěl vidět Čapka co nejčastěji a Čapek nás chtěl zase mít na Strži každý víkend. Přestavěl půdu jednoposchodového sídla a vzniklo několik samostatných, jednoduše zařízených pokojíků.

Strž spojila Peroutku s Čapkem i politicky v míře dříve nebývalé. Chýlilo se, mluvím o roce 1937, ke krizi. Čapek byl pln starostí o budoucnost a opřel se o politicky silnějšího a realističtějšího Peroutku. Tehdy vykonali Čapek s Peroutkou jistou politickou misi. Vyslanec Třetí říše v Praze Eisenlohr chtěl vejít v nepřímý styk s prezidentem Benešem. Seznámil se, už nevím jak, s Václavem Palivcem, a toho požádal, aby mu umožnil setkání s Peroutkou a s Čapkem.

Na Osově se pak odbylo několik schůzek. Eisenlohr chtěl varovat Edvarda Beneše jednak před některými henleinovci, s jejichž – jak se vyjadřoval – „velezrádnou činností proti republice“ nesouhlasil, ale hlavně před Hitlerem. Říkal otevřeně, že vůdce si přeje válku s osamělým Československem a že jí hodlá využít k fyzickému zničení českého národa.

Peroutka sepsal o každém rozhovoru pro prezidenta Beneše zprávu. O závěrečné schůzce referoval Benešovi ústně. Řekl později, že hrozby i varování na prezidenta silně zapůsobily. “

Čapkův památník ve Strži, původně dům, který manželům Karlovi a Olze daroval Václav Palivec.

Zkušenost pana Tomáše Mandy, osovského regenschoriho:

"Rada Palivec měl patronát nad osovským kostelem. Já jako zdejší varhaník jsem měl takový zvyk posílat mu gratulace ke každým jeho narozeninám a svátkům. Pak se mi stal velmi vážný úraz na ruce, což bylo pro mě, který jsem v té době hrál nejen na varhany, ale především na housle, velice zlé. Rada Palivec, který se o tom dověděl, prostřednictvím své hospodyně mi zařídil audienci u odborného lékaře v Praze, aby se zjistilo, zda by mi šla na ruce udělat plastika. Tento lékař mě doporučil k vynikajícímu plastickému chirurgovi Zahradníčkovi, který mi udělal první operaci. Byla úspěšná a od té doby jsem mohl zavírat prsty. Na druhou operaci jsem bohužel z vážných osobních důvodů již nešel a dodnes toho lituji. Toto je tedy má osobní zkušenost s Václavem Palivcem."

Karel Čapek

(9.1.1890 Malé Svatoňovice – 25.12.1938 Praha), spisovatel

Jeho dílo prozaika, dramatika, novináře i kritika rozhodujícím způsobem zasáhlo do vývoje celé moderní české literatury. Působil v redakci Národních listů, později v Lidových novinách. V letech 1921-23 byl dramaturgem Vinohradského divadla. Zemřel náhle na sklonku roku 1938, kdy podlehl tlaku tragických událostí v době Mnichova a hrubým osobním útokům. Jeho pohřeb na Vyšehradském hřbitově byl manifestací věrnosti ideálům demokracie a svobody. K jeho nejvýznamnějším dílům patří RUR, Věc Makropulos, Loupežník, Válka s mloky, Bílá nemoc nebo drama Matka, které napsal na zámku v Osově.

Spisovatele Karla Čapka pojilo s komerčním radou Václavem Palivcem upřímné přátelství. Byli spřízněni sňatkem Václava bratra Josefa s Karlovou sestrou Helenou. Karel Čapek často zajížděl do osovského zámku se svou manželkou, herečkou a spisovatelkou Olgou Scheinpflugovou, neboť to sem bylo blízko ze Strže, kterou od Václava Palivce dostali svatebním darem k doživotnímu užívání v roce 1935. V Osově měli své vlastní krásně zařízené pokoje, které bohužel nepřežily znárodnění v roce 1948. Nábytek i knihy byly odvezeny neznámo kam.

Z dopisu Karla Čapka:

26.9.1938 poslal Karel Čapek ministru propagandy Hugo Vavrečkovi dopis:

„Drahý pane ministře,

Přestěhoval jsem se na Osov, abych byl z dosahu telefonu. Jsem na zámku švagra Václava Palivce. Potřebujete-li cokoli pro rádio, dejte mi, prosím, informaci telefonicky na č. Osov 1. Mám na mysli sérii projevů k Němcům. Mělo by to smysl. Německý vyslanec vzkázal po našem příteli V. Palivcovi, bratru básníka Palivce, a mně, že by chtěl říci pres. Benešovi všelijaké věci, ale nemůže, protože pres. Beneš jako president by ho musel jako německého vyslance ihned vyhodit, kdyby mu to říkal.“

Výpis z osovské kroniky 1938:

„Na Boží hod vánoční podlehl krátké, ale zákeřné chorobě jeden z předních našich spisovatelů, dr. Karel Čapek. Zmiňujeme se krátce o této chloubě našeho duchovního života, protože býval v Osově v zámku častým hostem. Noviny přinesly při té příleži-

tosti tuto zprávu: ..."Statkář Václav Palivec z Osova má ve svém zámku pokoj, kde jsou všechny věci, které mohou něco povědět o Karlu Čapkovi. Několik let již sbírá statkář Palivec kresby a karikatury Čapkovy; shromažďoval všechna Čapkova díla, vyšla knižně v jazyce českém i v překladech. Vlastní mnoho rodinných fotografií Čapků od nejútlejšího dětství."

Čapkův dopis Olze Scheinpflugové:

„Ten Venoušův pes je welsh-terrier; hleděl jsem ho přimět, aby dal čubičku téže rasy Valentům, protože ta mladší fenka se jim ztratila; ale Venouš nic, ať prý si ji koupí sami; ale já myslím, že Tobě by to udělal po vůli. Střelil 19 srnců od návratu z Alp."

Olga Scheinpflugová

(3.12.1902 Slaný – 13.4.1968 Praha), herečka a spisovatelka

Autorka námětu k divadelní hře Matka. Ten přenechala manželovi Karlu Čapkovi, který z něho vytvořil dílo světového významu. Jedna z nejvýraznějších českých hereček se stala v roce 1935 jeho manželkou a až do konce jeho života mu byla zcela oddanou oporou a pomocnicí, nejvíce snad v době těsně před válkou, kdy se tento vynikající spisovatel stal terčem útoků vedených proti němu domácí reakcí, fašizujícími jedinci i skupinami. Jejím prvním angažmá bylo Švandovo divadlo v roce 1920 a v letech 1922 -1928 byla členkou Divadla na Vinohradech, odkud přešla do Národního divadla. Vedle divadla se věnovala i filmovým rolím. Po válce se jejím druhem stal JUDr. František Krčma. V roce 1945 se vrátila do souboru Národního divadla, kde působila až do své smrti. Přesto svou kariéru ukončila o Velikonocích 1968 v Divadle na Vinohradech ve hře Karla Čapka Matka. Její nejvýznamnější televizní rolí byla postava hostinské Elišky Rabasové v seriálu Eliška a její rod z roku 1966. Vydala i řadu básnických sbírek a celou řadu románů, z nichž zmiňme autobiografický Český román, v němž popisuje svůj život po boku Karla Čapka. Jako autorka námětu je uvedena u celé řady filmů a televizních inscenací. Její kniha Byla jsem na světě vyšla až posmrtně v roce 1994. V roce 1968 obdržela jmenování národní umělkyní. Téhož roku zemřela na srdeční infarkt; národní pohřeb se konal 19. dubna 1968 a byla uložena do hrobu Karla Čapka na Vyšehradském hřbitově.

Novomanželé dostali svatebním darem k doživotnímu užívání vilku ve Strži u Staré Hutě nedaleko Dobříše. Štědrým dárcem byl Čapkův švagr Václav Palivec z Osova. Olga Scheinpflugová vzpomíná, že právě tady byli opravdu šťastní.

Karel Čapek s manželkou, herečkou Olgou Scheinpflugovou, při procházce zámeckým parkem v Osově.

Václav Palivec byl Olze Scheinpflugové nablízku i ve chvíli nejtěžší. Podpíral ji v chůzi za Čapkovou rakví cestou na Vyšehradský hřbitov.

Ukázky z knihy O. Scheinpflugové Český román:

(Václav Palivec je zde nazýván jménem Halivec)

„V hnědozlaté zářijové neděli jeli navštívit Čapkova příbuzného Václava Halivce. Silný, autoritativní člověk, který mnoho pracoval a mnohého se domohl a na rozdíl od spořivých boháčů si pořizoval za své peníze krásu. Krásu v domě, v obrazech

Olga Scheinpflugová v osovském zámku.

i v krajině. Po letech strávených v mezinárodních rychlících usadil se ve zmodernizovaném zámku, odkud vypudil neuměleckou štukaturu a sádrovou dekoraci a se srdcem plným touhy po dětech samotařil mezi květinami, jeleními parohy, odbornými knihovnami a obrazy, jichž nepřehlednou hojnost doplňoval jistým okem ze současných výstav. Byl jedním z nejvášnivějších střelců zvěře, sběratelem zbraní a numismatikem. O těchto věcech neměl Karel ani ponětí, a proto snad mezi nimi vzniklo přátelství. V prostředí lesů, lovu a tvrdého mužského hovoru se stával Čapek malým zvědavým chlapcem, který se srdcem přikrčeným se ptal zkušeného lovce: ukaž a vysvětlí, jak se to dělá, vyčekat, uhnat a zabíjet.

Svět Halivcův byl naprosto odlišný od jeho světa, že musil nutně vzbudit básníkovu zvědavost. Byl v poměru k němu jako mladší chlapec, obdivující se drsným rozhodnutím dospělého muže. Halivec naproti tomu byl ochoten uznávat a obdivovat se jen jedné moci, duchovní a umělecké tvořivosti.“

...Karel se k Halivci přišel pochlubit svou ženou. Sám ve starém a nemožném svrchníku, o němž vykládal s nevinnými očima, že mu býval před deseti lety "akorát", ale že se od té doby srazil mnohými dešti, byl rád, když se ona oblékala co nejkrásněji.

Olga Scheinpflugová s hercem Ladislavem Boháčem v osovském zámku.

Obr Halivec, opěvující příliš hlasitě moudrost a výhody staromládenectví, měl rád krásné rodiny a šťastné dvojice. Prováděl je parkem s katedrálami stoletých stromů, kterým se oba umělci obdivovali nejvíc z jeho majetku. Čapek obcházel silné kmeny a rozložené koruny s nadšeným obdivem a úctou. "Taková věc se nedá koupit, není nikomu z nás, kteří sázíme, slíbeno, že bude Methusalemem."

„Halivec se spokojeně usmíval, věděl, že ve svých plánech rozhodl bezpečně. "Mám pro vás svatební dar," řekl odpoledne suše, s průvodními znaky všech rozpaků každé přílišné štědrosti. "Takový starý dům na samotě, říká se

tomu Strž. Pár hektarů ticha a stínu, kde se vám bude dobře psát. Můj šofér vás tam zaveze, dovolíte-li, je to patnáct kilometrů ode mne, ale zato o tolik blíže ku Praze." Jeli tam druhý den ráno "A Ježíši," vydechl Čapek místo mnohomluvného nadšení. Jeho žena zavrtěla hlavou a zahorovala: "Připadá mi to jako krajina ze sna, Kačenko." Nevěděli už oba, kudy kam, jedna touha je táhla domů, kde se stále ještě upravoval pražský dům, a druhé se chtělo zůstat tady a začít ihned zařizovat prázdné místnosti. "Ten nám dal," řekli společně o Halivcově štědrosti."

Karel Scheinpflug

(28.8.1899 Slaný – 15.12.1987 Praha), právník a Čapkův švagr

Bratr herečky Olgy Scheinpflugové byl jako právník od jisté doby Čapkovým literárním agentem, po Čapkově smrti strážcem dědických autorských práv. Narodil se 28. srpna 1899 ve Slaném, zemřel 15. prosince 1987 v Praze.

Z knihy Karla Scheinpfluga: Můj švagr Karel Čapek (výpisy částí)

„Termín svatby (K. Čapka a O. Scheinpflugové) byl stanoven na 26. srpna 1935 v 10 hodin Po obědě sešli se u Čapků všichni ostatní. Čapkova sestra, paní Helena Palivcová, moje druhá sestra Božena se svým příštím manželem dr. Edmondem Konrádem, spisovatelem, Čapkův švagr Václav Palivec, který nabídl novomanželům jako svatební dar venkovský dům v lesní krajině k doživotnímu užívání (pozdější Strž), přítel Peroutka, moje maličkost, a ještě pár přátel, kteří mu přišli pogratulovat.

V roce 1937 jsme se rozhodli opakovat svoji cestu po Rakousku. Tentokrát slíbila také naše sestra Božena, že pojede s námi. Všichni jsme se na cestu těšili a pochopitelně o ní mluvili s přáteli, což mělo za následek, že se přihlásili další zájemci. Nejprve to byl Václav Palivec a jeho sestra Ema Valentová. Byli s Čapkem spřízněni, jejich bratr, básník Josef Palivec, byl manželem Čapkovy sestry Heleny, tedy jeho švagrem. Palivec hned navrhl, že bychom se mohli podívat také do Švýcar, což jsme uvítali. Čapek s Olgou a Božkou jeli v novém Olžině voze, v rapidu. Šoféra nebylo třeba shánět, pojede pan Motl, Čapkův zahradník a šofér. S Palivcovými jsem jel v jejich voze i já. Když jsme dojeli do Mnichova, už se stmívalo. Bylo to všechno připraveno s německou důkladností. Já přenocoval s Palivcem v malé kuchyňce, každý na jedné židli, Olga a Božka byly kousek dál v koupelně, a kde byl Čapek a ostatní, se už nepamatují.“

Již před svou svatbou uvažovali Karel s Olgou o tom, že by si měli najít nějaké místo na venkově, kde by mohli trávit prázdniny, chodit na podzim na houby, kam by mohli utéci před rušným životem v Praze, krátce odpočinout si. A tehdy Václav Palivec, bratr Čapkova švagra básníka Josefa, jim nabídl svůj dům ve Staré Huti u Dobříše, nazývaný dosud Josefodol. Zajeli jsme se tam okamžitě podívat i s Josefem Čapkem a Karel byl ihned okouzlen. Od té chvíle se u Čapků o ničem jiném nemluvalo než o domě. Oba jej chtěli hned koupit, nebyl však na prodej. Stál totiž na pozemku, který patřil k velkostatku, a jak jim Palivec vysvětlil, bylo vyloučeno, aby se vytvořením takovéto enklávy porušila celistvost statkového areálu, že však mohou domu po libosti užívat, upravit si ho, přestavět, vytvořit si na pozemcích, které k němu patří,

Karel Scheinpflug, právník a bratr herečky Olgy.

zahradu, krátce nakládat s ním jako s vlastním, až na to, že ho nemohou prodat. A tak nezbylo než se s tím smířit a Palivec jim tam zřídil právo doživotního užívání.

Čapek velice miloval kopec vedle domu. Na tomto místě postavil mu Karel Dvořák, tuším že v roce 1937, pomníček s krmítkem pro ptáky a Václav Palivec dal osázet kopec koniferami, ze kterých po mnoha letech vyrostl docela slušný les, jak si to Čapek představoval. Toho se už ovšem nedočkal.

Na kus řeči se zastavoval Václav Palivec, který žil v Osově, 13 km odtud, a občas přicházeli odpoledne si popovídat Palivcova sestra paní Valentová se svým manželem. Ti žili v krásném a pohostinném domě v Novém Dvoře, asi 4 km daleko.

Václav Palivec přicházel nejen si popovídat, ale i poradit nebo zařídit. Když jednou Čapek projevil názor, že by bylo hezké, kdyby na sousední stráni byl pruh lesa, který by vytvářel krajinovou dekoraci, dal

tam ten les vysázet, a když v roce 1937 psal Čapek Matku a nemohl nikde k tomu nalézt klid, pozval ho k sobě a hostil ho po celou dobu, co Čapek na tomto díle pracoval. Když viděl Čapkovo nadšení pro venkovský život, pokoušel se ho získat i pro lov a daroval mu pro začátek pušku malorážovou kulovničku, v naději, že se na to Čapek chytí. Vzadu u zdi leželo několik kmenů poražených stromů a z těch jsme mu upravili střelnici pod svahek. Vystřílel do terče pár nábojů. Měl výtečný zrak a trefoval se dobře, ale bavilo ho to tak asi týden a pak už puška visela jenom na hřebíku. Ne! Střelná zbraň, to nebylo pro Čapka.

Nálada byla i jinak truchlivá. Hitler označil Rakousko a Československo jako nejbližší cíl svých výbojů. Všichni jsme cítili hrůzu blížící se katastrofy, před níž nebylo úniku. Čapek odejel s Olgou prožít Vánoce do Osova k Václavu Palivcovi. Zde také o půlnoci Štědrého dne vyslechli z rozhlasu Čapkovo poselství dobré vůle, kterému odpovídal z druhého konce světa Rabíndranáth Thákur.

Ve 30. letech obec pátečníků čítala už asi 30 nebo 40 lidí. Občas přišel Ferdinand Peroutka, Josef Schieszl, Čapkovi švagři Václav Palivec a Adolf Procházka a někdy i prezident Beneš.“

Ferdinand Peroutka

(6.2.1895 Praha – 20.4.1978 New York), spisovatel a novinář

Vydavatel a redaktor kulturně-politického týdeníku Přítomnost. V oblasti literární kritiky se projevoval vyhraněnou protifašistickou a protibolševickou koncepcí. Jeho největší význam pro českou politiku spočívá ve skvělé práci žurnalisty. Za války byl vězněn v koncentračním táboře Dachau a později v Buchenwaldu, kde se dočkal

osvobození americkou armádou.

Po válce byl Peroutka ze strany komunistů opakovaně nařčen z toho, že nacistům v roce 1939 podlehl. Peroutka však ihned tyto útoky opakovaně odsoudil a proněmecký výklad svých článků odmítl.

V letech 1945-46 byl rovněž poslancem Prozatímního Národního shromáždění.

Po únorovém převratu roku 1948 odešel do exilu, nejprve do Anglie, později do USA. Od roku 1951 do roku 1961 vedl československé oddělení rádia Svobodná Evropa se sídlem v New Yorku a v Mnichově. Z jeho literární činnosti jmenujme román Oblak a valčík.

Jako přítel a redakční kolega Karla Čapka byl častým hostem na Strži a také pár kilometrů odtud, na osovském zámku, u komerčního rady Václava Palivce.

V napjaté době sílícího fašismu doufal Ferdinand Peroutka, že není ještě vše ztraceno. Protože on sám byl po otci Čech a po matce Němec, nabídl svoji pomoc. Absolvoval sérii setkání s německým vyslancem Eisenlohem, která se uskutečnila na jaře 1938. Peroutka se jich účastnil spolu s Karlem Čapkem, kontakt na zámku v Osově zprostředkoval Václav Palivec. Schůzky se konaly v březnu až květnu a ustaly v souvislosti s mobilizací v ČSR. Čapek se jich zúčastnil jednou nebo dvakrát, Peroutka čtyřikrát, o každém rozhovoru předali prezidentu Benešovi i ministru zahraničí Kroftovi ústní a písemný referát. Mluvili o situaci v pohraničí, o pevnostech na hranicích a Eisenlohr přesvědčoval Peroutku o tom, že bojovat s 3 a 1/2 milióny sudetských Němců je sebevražda.

Olga Scheinpflugová - Byla jsem na světě:

„...Peroutku jsme vypravili k Čapkovu příbuznému a mému příteli Václavu Palivcovi na Osov, byl to zámek vzdálený asi patnáct kilometrů od Strže, a ostatní přátelé se rozjeli domů.

... Vyšetřující pan Giesing chtěl vědět, kde je Ferdinand Peroutka; byl přece až do včerejška na Strži. Jmenovala jsem všechna místa, kam jezdíval, a kde jsem si byla jista, že není. Týníci už prohledali, o Osově zatím nemluvili. Pak měli dost mého krčení ramen a odešli rozzlobeně po druhé hodině v noci. ... Ráno jsem vypravila jako posla Miloše Jiráňka, syna

Václav Palivec s Ferdinandem Peroutkou při procházce parkem osovského zámku.

Ferdinand Peroutka při práci v parku osovského zámku.

českého malíře téhož jména, aby Peroutkovi vyřídil, že ho hledají. Seděl klidně na Osově a popíjel kávu, aby jí ještě užil, než mu ji odtrhnou od úst, stejně jako svobodu a lidskou důstojnost. Český strážník už prošel Palivcovým rozlehlým domem, podal Peroutkovi ruku a řekl: "Máme se podívat, jestli tady nejste, kdepak byste se tu vzal, vidíte, pane redaktore?" To byly začátky hrdinství a nedostatku fantazie.

... Miloš Jiránek měnil vlak a šel raději dvě stanice na Osov od dráhy pěšky, aby nebyl sledován, vyřídil vzkaz a vrátil se domů. Peroutka nás vzkázal pozdravovat. "Nejsem přece zajíc, abych běhal po polích," řekl, "přijedu do Prahy a přihlásím se jim." Což také třetí den udělal, a od té doby jsme ho neviděli víc než pět let.

Josef Palivec

(7.10.1886 Zbiroh – 30.1.1975 Praha), básník a diplomat

Básník Josef Palivec.

Jako básník vystoupil v poměrně pozdním věku teprve v době okupace. První světovou válku prožil na frontě, později byl vysokým úředníkem ministerstva zahraničních věcí. Koncem druhé světové války byl vězněn a za komunistického režimu odsouzen a vězněn znovu. Překládal abstraktní poezii francouzského básníka Paula Valéryho i českou poezii do francouzštiny. (Pečetní prsten, Naslouchání, Spáček)

Bohémský bratr Václava Palivce Josef utekl jako mladý kluk z domova a šel k básníku Vrchlickému dělat písaře. Bylo mu přes třicet, když začal se studiem práv a filozofie. Po jejich absolvování pracoval v diplomatických službách ve Francii, kde se oženil a posléze i rozvedl.

Po návratu do vlasti se oženil se sestrou bratří Čapků Helenou Čapkovou Koželuhovou. Tento sňatek ovlivnil život nejen jeho, ale i bratrův. Václav Palivec se velmi spřátelil s Karlem Čapkem a Olgou Scheinpflugovou, kterým poskytl k doživotnímu užívání vilku Strž, která dnes slouží jako památník. Mimochodem, novomanželé Helena a Josef Palivcovi dostali od svého velkorysého příbuzného jeden milión korun jako svatební dar. Také oni dva bývali hosty Václava Palivce na osovském zámku. Josef byl důvěrným přítelem Jaroslava Seiferta, který také rád vzpomínal na Osov.

Karel Dvořák a Leopolda Dostálová

(1.1.1893 - 28.2.1950), sochař

Karel Dvořák byl žákem Jana Štursy a tvořil v letech 1919 – 1949. Jeho manželkou byla významná česká herečka Leopolda Dostálová.

Za svůj poměrně krátký život (+57) vytvořil stovky děl, které patří k tomu nejlepšímu, co bylo v českých zemích vytvořeno. Tvůrce pomníku československým legionářům ve Francii pro pařížský hřbitov Pi-
 ére Lachaise, pomníku obětem Rumburské

Sochař Karel Dvořák a herečka Leopolda Dostálová.

vzpoury, pomník obětem 1. světové války v Ostrovci u Písku, jezdecké sochy Jana Žižky v Českých Budějovicích, pomníku Ernesta Denise, sousoší sv. Cyrila a Metoděje na Karlově mostě a nerealizovaného pomníku pro Ležáky, řady dalších soch a pomníků význačných osobností českých dějin zemřel v nedožitých 57 letech. Nedožil se již konečné realizace své několikaleté práce na tympanonu chrámu sv. Víta, Václava a Vojtěcha na Pražském hradu. Socha našeho prvního prezidenta T. G. Masaryka a socha „Raněný“ se nacházejí v Kutné Hoře a socha prezidenta Dr. Edvarda Beneše je umístěna před budovou ministerstva zahraničních věcí. On sám se zúčastnil v uniformě rakouské armády bojů na italské frontě v první světové válce a poznal hrůzy bojů na vlastní kůži – byl raněn do hlavy. Ještě v uniformě vytvořil návrh na pomník padlým vojákům s názvem „Kdo nám odvalí kámen“. Ten se však velení c. a k. rakouské armády nelíbil a byl odmítnut. Připravoval návrh na památník „Díky Ameriko“ pro město Plzeň.

Leopolda Dostálová se narodila 23. 1. 1879 v Praze a byla významnou českou herečkou. Jako mladá začala s rolemi naivek, ne hned, ale na přímluvu Jaroslava Kvapila se stala žačkou jeho ženy, herečky Hany Kvapilové a vstupila do umělecké obce. Hrála ve hrách Maryša, Radúz a Mahulena, Lakomec, Soud lásky, Krásná Helena a v mnoha dalších po boku velkých herců, jako jsou Jindřich Mošna, Eduard Vojan, Hana Kvapilová, Marie Hübnerová atd.

Herečka byla dvakrát provdaná, poprvé v roce 1908 za operního pěvce ND Václava Klimenta, který zemřel v roce 1918, rok nato si vzala za muže sochaře Karla Dvořáka, se kterým prožila společných více jak 30 let. V roce 1947 obdržela titul Národní umělkyně. Měla možnost účinkovat i ve filmech Psohlavci, Pohádka máje, televizních inscenací Lucerna (1960, 1967), Zločin pátera Amara, Ta třetí, Kouzelný dům. Dožila se vysokého věku, zemřela v roce 1972, je pohřbena na Olšanských hřbitovech.

Jaroslav Tůma

(16.10.1956), varhaník, pedagog a popularizátor.

Je to umělec mnohostranného talentu. Absolvent konzervatoře a AMU, varhaník, cembalista, klavichordista, skladatel a také tvůrčí umělec nadaný výjimečnou

Jaroslav Tůma pravidelně koncertuje v osovském kostele.

schopností improvizace. Získal řadu mezinárodních ocenění. V roce 1986 dosáhl v soutěži v Haarlemu absolutního vítězství. Od roku 1990 je profesorem AMU. Nahrávky pro naše i zahraniční společnosti dokumentují přední postavení Jaroslava Tůmy mezi českými umělci mezinárodního renomé

Osovský kostel Narození sv. Jana Křtitele navštívil Jaroslav Tůma poprvé na podzim roku 1990. S doprovodem orchestru Virtuosi di Praga tu nahrával Haendelovy varhanní koncerty č. 1 - 12, Op. 7. Zdejší krásné staré varhany byly k tomuto účelu vybrány především proto, že krátce předtím byly opraveny a naintonovány V. Šlajchem, vynikajícím odborníkem v této profesi. Vznikla tak skvělá nahrávka na nástroji, jehož zvuk v zásadě odpovídá zvuku Haendlových tehdejších divadelních varhan.

Jaroslav Tůma byl natolik spokojený, že se do Osova zakrátko znovu vrátil, aby tu opět nahrával, tentokrát pro Český rozhlas. A pak během let přijížděl opakovaně buď nahrávat, natáčet pro televizi, nebo zcela zdarma účinkovat na charitativních koncertech, jejichž výtěžek šel do sbírky na opravu a záchranu osovského kostela.

Česká televize s ním v Osově natočila pořad Historické varhany, kde spoluúčinkoval i herec Ivan Vyskočil. Bylo tu řečeno mnoho zajímavého: například odpověď na otázku, zda jsou lepší malé či velké varhany, byla taková, že kvalita není úměrná velikosti, takže i malé varhany mohou být klenot, jako tyto osové, které jsou nástrojem z nejmenších. Ovšem kvalitu je třeba posuzovat v souvislosti s velikostí a akustikou prostoru. A ještě jedna kuriozita: Když odklopíme pult na noty, najdeme zde prastarý zápis o tom, že kněžna Josefina ze Schwarzenberga velmi dbala o pečlivou údržbu varhan a na jejich štemování. To znamená ladění, kdybyste náhodou nevěděli.

Díky Jaroslavu Tůmovi byl v Osově mimořádně slavnostně zahájen advent 2001, když spolu s kolegou Vladimírem Rejlkem, který je vynikajícím hráčem na trubku a také profesorem pražské AMU, uskutečnili ve zdejším chrámu charitativní koncert opět na podporu obnovy kostelní budovy. Hudba v jejich podání zněla úžasně, koncert měl překrásnou atmosféru a skončil dlouhým potleskem. Tradičně zcela bez finanční odměny. V souvislosti s osobou Jaroslava Tůmy drží osové varhany jeden primát. Právě na nich uskutečnil tento skvělý varhaník nejvíce nahrávek.

Napsal krásný zápis do kroniky: "Osov je krásný! Zejména kvůli kostelu a varhanům. Moc rádi jsme k Vám zavítali. Srdečně Vaši Jaroslav Tůma a Vladimír Rejlek."

Jan Schneeweis

(1.1.1904 Holešov – 14.12.1995 Osov), hudební skladatel.

Na Štědrý den roku 1995 zemřel v osovském domově důchodců Jan Schneeweis, významná osobnost české hudební scény. Působil jako výkonný pianista, sbormistr, sběratel lidových písní, spisovatel a osvětový a lidový pracovník.

Už od dětství se u něho začalo projevovat mimořádné nadání pro hudbu. Komponovat začal asi ve 13 letech. V roce 1923 nastoupil na Filozofickou fakultu UK v Praze. Po prvním semestru se stal členem hudebního vědeckého semináře a stal se žákem prof. Zdeňka Nejedlého. Vedle toho navštěvoval přednášky a semináře prof. Otakara Zicha. Poté nastoupil na mistrovskou školu kompoziční Pražské konzervatoře a studoval u profesora J. B. Foerster. Protože hudbou by se neuzivil, zůstal u učitelské profese. V roce 1931 nastoupil jako profesor na učitelský ústav v Hořovicích. Tehdy poznal blíže Podbrdsko, které ho ovlivnilo v jeho tvorbě. Oblíbil si podbrdské básníky, na jejichž verše komponoval. Pořádal přednášky o hudbě, psal články, spolupracoval s rozhlasem i s hudební školou a knihovnou, byl členem sdružení pro současnou hudbu Přítomnost a Klubu moravských skladatelů. Za svoji činnost byl odměněn několika oceněními a čestnými znaky. Pro náš kraj je pravděpodobně nejcennější jeho dílo Berounské motivy.

Hudební skladatel Jan Schneeweis.

Stanislav Anděl

(27.8.1909 Velký Chlumec – 1964 Pleš), osovský kronikář a malíř

Zde je jeho životopis, tak jak ho sám napsal ve svém prvním zápisu do kroniky:

"Já, nynější pisatel, nejsem zdejším rodákem, ale jsem ze sousední obce Velký Chlumec čp. 61. Datum mého narození je 27. srpna 1909. Pocházím z malého, dvanáctikorcového hospodářství s hostincem. Zpočátku pracoval jsem s rodiči na hospodářství a v roce 1938 odstěhovav se do Modřan u Prahy, kde nejprve zaměstnán jako pomocný dělník na pile, získal jsem později službu u EP hl. m. Prahy, co řidič a průvodčí tramvajové dopravy. Od r. 1943 do konce války poznal jsem také totální nasazení. Tento čas byl prožit v jedné z továren v Radotíně, že posloužila mi šťastná náhoda a to byla ta, že byly v tu dobu zaraženy dočasně transporty do Říše.

*Bývalý osovský kronikář
Stanislav Anděl.*

Po ukončení války vrátil jsem se k EP zpět, ale v roce 1946, kdy byly hledány síly pro různé podniky v pohraničí, byla přijata má nabídka do služeb Hospodářského skladištního družstva v Plané u Mariánských Lázní. Pobyt můj byl zde jen tři a půl roku, protože se ukázaly důsledky útrap a těžkých prožitků válečných roků a já stal jsem se pro vážnou plicní chorobu invalidním důchodcem již od roku 1950."

Autor půvabných obrázků zachycujících zejména místní památky, pamětihodnosti a přírodní krásy krajiny neměl sice akademické vzdělání a malování se věnoval jako samouk, nicméně hodnota jeho kreseb a kresbiček je dnes nedocenitelná, neboť často jsou posledními svědky existence věcí již minulých, nenávratně zašlých, jsou posledním a jediným dokumentem, že v historii vůbec existovaly a jakou měly podobu. Stanislav Anděl se ujal psaní kroniky v roce 1958. I tyto jeho zápisy jsou vyzdobeny kresbami objektů, o nichž se zmiňuje. Kronika tak získala oje-

dinělý vzhled a hodnotu a stala se cenným kulturním dědictvím a chloubou obce. Stanislav Anděl skončil svoje zápisy v roce 1968, kdy podlehl těžké chorobě. V jeho těžké nemoci mu byla velkou oporou manželka Magda roz. Husáková, Stanislav Anděl zemřel v léčebně na Pleši v roce 1968.

Abelesovi a Polákovi

Tato kapitola by se dala nazvat také tragický osud osovských židovských rodin.

V první polovině 20. století žily v Osově dvě židovské rodiny, které byly v příbuzenském svazku, a to manželé Rudolf Abeles (v době odsunu 73 let) a Otilie Abelesová (70 let), kteří vlastnili v Osově obchod se smíšeným zbožím. Ve stejném domě

Obchod rodiny Abelesnnových byl ve střední části Osova na cestě od hospody "U pivovaru".

žila i jejich dcera Marie (44 let), která se provdala za Aloise Poláka (Pollaka) (46 let) a měli dcerku Hanu (16 let). Polákovi měli malé hospodářství – obdělávali pole u Skříple. Nebyli příliš majetní a způsob jejich života byl stejný jako v ostatních zdejších rodinách. Pan Rudolf Abeles byl ve 30. letech členem obecního zastupitelstva, aktivně se účastnil prá-

ce ve sboru dobrovolných hasičů, kde byl léta pokladníkem, také jeho zeť pan Polák byl dobrovolným hasičem, navíc aktivně působil v tělovýchovné jednotě.

K ostudným poměrům předválečné doby můžeme přiřadit vylučování Židů ze spolků v roce 1939. Potkalo bohužel také osovské, jak dokládá zápis v hasičské kronice. Moje matka, paní Růžena Plecítá, si pamatuje na pana Abelese, jak chodíval na dlouhé procházky se žlutou hvězdou na kabátě. Na tu ale místní nikterak negativně nereagovali a jejich přátelský vztah k oběma rodinám se nezměnil ani ve vypjatých válečných letech. Bohužel v roce 1942 byly obě rodiny odvečeny, jak o tom nacházíme zprávu v osovské kronice:

„Na podkladě plánovaného vyhlazování Židů něm. vládou odsunuti i naši Židé. Odvezeni něm. auty vždy v noci. Alois Polák, zemědělec, jeho manželka Marie roz. Abelesová a dcera Hana Poláková odvezeni dne 18. ledna v 8 hod. večer. Rudolf Abeles, obchodník s manželkou (starší lidé) odvezeni o týden později. Z jmenovaných se nikdo nevrátil. Abelesovi – úmrtí hlášeno obci 31. července 1943. O rodině Al. Poláka nedošla zpráva žádná.“

Od paní Anity Frankové, kurátorky archivu dějin holocaustu Židovského muzea v Praze víme o jejich příštím tragickém osudu vlastně jen toto:

„Byli deportováni do terezínského ghetta ze shromaždiště transportů v Plzni.

Z Terezína po 3 měsících odjeli transportem označeném "An" do ghetta ve Varšavě. (Zcela ojedinělý případ, kdy transport nesměřoval do Osvětimi.)

Datum odjezdu z Terezína a udaný cíl cesty jsou poslední ověřenou zprávou o osu-

Jedna z archivní fotografií osovských hasičů ze 30. let 20. století. Alois Polák zde stojí první zleva.

Archivní fotografie. Hanička Poláková je ve druhé řadě v bílých šatech a bílé čepici.

du osovských židovských rodin. Lze podat pouze všeobecné informace o osudu účastníků toho kterého transportu, jen vzácně o jednotlivcích. Transport An, kterým Abelesovi a Pollakovi odjížděli do Varšavy, byl jediným transportem z terezínského ghetta s tímto cílem. Vzhledem ke krutým životním podmínkám v ghettu umírali zde lidé brzo hladu a vysílením. Současně byli postupně po skupinách odváženi do vyhlazovacího tábora v Treblince, kde byli všichni příchozí po příjezdu zavražděni v plynových komorách. Mnozí zahynuli v období povstání v ghettu, v dubnu a v květnu 1943.“

Gesto paní Abelesové, která před odjezdem položila na stůl chléb, což mělo být zárukou jejich brzkého návratu, zůstalo nevyslyšeno. Z rodiny se zachránila pouze druhá dcera Abelesových provdaná Chaloupková, žijící v Praze, protože byla manželkou křesťana. Tragický osud obou osovských židovských rodin se naplnil, aniž bychom se mohli s určitostí dovědět, kdy a kde se tak stalo.

Václav Michálek

(24.12.1845 Železný Újezd – 1.4.1924 Osov), řídící učitel

Významnou postavou kulturního a školního života v obci byl Václav Michálek, který od roku 1882 do roku 1908 spravoval osovskou školu. Zároveň byl zdatným ředitelem kostelního kůru. Byl výborným učitelem a znamenitým hudebníkem. Složil několik vložek kostelních mešních písní, tanečních kusů, směs národních písní pro orchestr i dechové nástroje, různé doprovody k písním, zejména divadelním, čtyřzpěvy pro mužské hlasy i smíšený sbor. Ovládal dokonale strunné i dechové nástroje. Jak si ho místní lidé cenili, dokazuje i jejich rozloučení při příležitosti jeho odchodu na odpočinek v roce 1908. V den jeho svátku 28. září uspořádali průvod k jeho bytu, kde promluvil starosta a předseda místní školní rady a průvod se odebral do kostela ke slavnostnímu obřadu. Další oslavy proběhly i druhý den. Z toho lze bezesporu soudit, že Václav Michálek byl velmi oblíbený. Jak píše kronika „*Byl jednou z těch vzácných povah, které všechnu svou práci dávají do služeb lidu a národa.*“

Když v únoru roku 1924 zemřel, byl jeho pohřeb velmi hojně navštíven.

Antonín Klášterský

(25.9.1866 Mirovice – 3.10.1938 Praha), básník a překladatel

Častým hostem Osova byl básník a překladatel Antonín Klášterský, který zde navštěvoval strýce. Pocházel ze šlechtické rodiny Klášterských z Rosengartenu. Školy absolvoval v Praze a po vystudování Právnické fakulty zastával různé úřední funkce. Ve volném čase psal a překládal poezii. Tu publikoval nejprve časopisecky, později knižně. V roce 1897 byl zvolen dopisujícím členem České akademie věd a umění. Oženil se s Antonií Říhovou (1868) a měl s ní syna Ivana, botanika, a dceru Evu.

Ve své době byl velmi ceněn. Psal převážně milostnou či přírodní lyriku. Jeho

básně jsou velmi blízké dílu J. Vrchlického, bývá označován za jeho žáka. Upravoval také texty hudebním skladatelům, např. V. Novákovi, J. B. Foerstrovi aj. Jeho nejvýznamnějším dílem je překlad Sonetů Williama Shakespeara. Mnoho sil věnoval organizačním záležitostem literárního života a patřil k zakladatelům literárního spolku Máj. Roku 1912 byl pověřen řízením Sborníku světové poezie, jediné reprezentativní knižnice sledující v Čechách evropskou a zámořskou poezii.

Antonín Klášterský na dobové fotografii.

Karel Procházka

(3.3.1926 - 1999, Osovec), bednář a předseda MNV Osov

Karel Procházka se narodil do rodiny bednáře Václava Procházky v Osovcí čp. 8. Jak kázala rodinná tradice, vyučil se také bednářem. Během války pracoval v Praze, vyráběl s tátou sudy pro liteňský pivovar a pak rozvážel pivo v pivovaru Suchomasty.

MLádí prožíval ve válce a tím se formoval jeho levicový pohled a účast v prvním osovském národním výboru z 9. června 1945. Členem Místního národního výboru byl do roku 1964, kdy byl zvolen předsedou MNV. Tuto funkci zastával až do roku 1986, kdy odešel do důchodu.

Venkovští předsedové MNV bývali většinou chlapi pro všechno. Háдали se s nadřízenými orgány o přiděl peněz na obecní stavby, přemlouvali lidi, aby přišli pomáhat v Akci Z, což byla oficiálně zkratka pro zvelebení, ale mezi lidmi se jim říkalo “akce zadarmo“. Každé akce se také sám aktivně zúčastnil, protože krom bednářství a tesařství uměl i zedničinu. Karel Procházka měl největší zásluhu na tom, že v Osově stojí prodejna s potravinami, koupaliště v Osovcí, nová hasičárna, školka a škola, stejně jako chodníky a kanalizace.

Byl také velkým příznivcem fotbalu a hokeje. Začátkem 70. let založil a vedl osovské fotbalové a hokejové družstvo dorostu. Jeho přispěním získalo celé kluziště betonový základ.

Karel Procházka jako aktivní důchodce v roce 1988.

Josef Chvojka

(20.3.1943 Osovec – 26.2.2021 Hořovice), starosta hasičů

Josef Chvojka, rodák z Osovice, byl výraznou osobností obce a nezapomenutelně se zapsal do historie místního hasičského sboru. Světlo světa spatřil v Osovcí v roce 1943, vyučil se kovářem a 40 let pracoval v Čenkově. Už od dětství ho lákala hasič-

ská technika. Od 14 let se zúčastňoval soutěží v tomto sportu a později pomáhal místním družstvům při přípravě na ně. Při základní vojenské službě založil družstvo mužů vojáků, se kterým se v národní soutěži v Hradci Králové umístil na druhém místě. K jeho zásluhám patří i to, že v roce 1972 dovedl do národního kola v Pardubicích místní dorostenky. V roce 1991 převzal funkci starosty osovského sboru, kterou úspěšně vykonával dlouhá desetiletí, než ji převzal jeho syn Karel. Dvacet let byl

Starosta osovských hasičů Josef Chvojka (vlevo) se synem Karlem a Stanislavem Houbou u pomníku padlých před kostelem.

i členem okresního výboru Beroun a v roce 1995 založil záchrannou jednotku JSDH 03, kde dělal 15 let velitele. Více jak dvacet let byl starostou okrsku a od roku 1995 pracoval jako rozhodčí požárního sportu a hry Plamen. Osovští hasiči pod jeho vedením průběžně prokazovali rozsáhlou činnost spojenou s ochranou spoluobčanů před živelnými pohromami, pořádali kulturní akce, jako například tradiční Máje, a pravidelně se účastnili hasičských soutěží. Stejně je tomu dodnes. Mimořádně se věnoval družstvu žen, které mu vděčí za svou existenci. Josef Chvojka a jeho přátelé ze sboru se dokonce objevovali i na divadle v historických stejnokrojích - to když řevničtí ochotníci potřebovali do hry

Postřižiny historickou stříkačku. Takhle úspěšně odehráli desítky představení na mnoha místech kraje. Za svou příkladnou činnost byl tento náš obětavý spoluobčan několikrát vyznamenán, naposledy to bylo dokonce ocenění nejvyšší, titul zasloužilý hasič. Celý život Josefa Chvojky byl prostoupen prací nejen pro SDH, ale byl také mnoho let činný v obecním zastupitelstvu. Dá se říci, že pro hasičský sbor žila a žije celá rodina. Velkou oporou mu po celou dobu byla manželka Marie, ve sboru aktivně působí i jeho současný starosta, syn Karel, a také snacha Miluška s dětmi. Byl to opravdu obdivuhodný život a osovští, nejen hasiči, jsou mu vděční za mnoho dobrého, co ve svém životě vykonal.